

СТАРЫХ КНИГ НЕ БЫВАЕ

Не толькі дзеля грошай

Сярэдзіна месяца, тры гадзіны дня. Шырокі тратуар на праспекце Незалежнасці поўнаасцю перакрыты шчыльнай людскай чаргой. Пенсіянеры, інтэлігентныя мужчыны, маладыя мамы і нават пара студэнтаў выстраіліся быццам па дэфіцытных прадукты ў 90-я гады. Вось толькі сённяшні натоўп жадае не ўзяць, а аддаць. І не ежу, а кнігі.

У цеснае службовае памяшканне «Букініста» ўваходзяць па двое. Акурат каля дзвярэй іх сустракаюць дзве пары строгіх вачэй у акуларах.

— Спіс, калі ласка, — працягвае руку адна з прыёмшчыц — **Таццяна МІСЮЛЬ**.

— Які спіс? Я вам так раскажу, што ў мяне ёсць, — парыруе жанчына ў шэрым паліто.

— Не, так справа не пойдзе. Калі хочаце здаць нам літаратуру — будзьце гатовыя патраціць час. Перш чым выграбаць з палічак непатрэбныя кніжкі і цягнуць іх у краму, складзіце падрабязны спіс з іх апісаннем. Пазначце назву, імя аўтара, выдавецтва і год выдання. 15-га чысла кожнага месяца з «каталогам» трэба падысці ў краму. Выстаяць немаленькую чаргу, бо ахвотных пазбавіцца «духоўных скарбаў» заўжды шмат. Калі што-небудзь з прапанаванага нас зацікавіць, выдадзім талон на наступны месяц. І толькі ў прызначаную дату і час можна будзе прывезці кнігі. Заўважаю: не ўсе адразу, максімум — 24.

— Складана...

— Проста толькі ў пункце прыёму макулатуры: прыйшоў, пакінуў і пайшоў, — падсумоўвае Таццяна Міхайлаўна.

Амаль усе, хто ўваходзіць, спраўды трымаюць у руках спісы —

Ірэна Гаўрыльчык працуе з антыкварыятам 40 гадоў.

— А можа, вам казкі прынесці? Браты Грым, Андэрсен.

— Калі выданні 80—90-х, то не трэба.

— Як не трэба? Вы павінны прыняць мае кнігі, — не супыняецца жанчына.

— Іх ніхто не купіць, — спакойна адказвае Ірэна Францаўна. — Калі вы не хочаце выкідаць іх на сметнік і здаваць у макулатуру, то паспрабуйце аддаць у сацыяльны ўстановы, шпіталі...

Аднак многія тут — пастаянныя здатчыкі крамы. Яны добра ведаюць правілы прыёму і не носяць сюды тое, што не карыстаецца попытам. Хто гэтыя людзі і чаму пазбаўляюцца ад кніг?

— У асноўным гэта інтэлігенцыя, якая жыве ў цэнтры, — інжынеры, прафесары, мастакі. Ёсць жанчына, у якой памёр муж. Ён быў выкладчыкам матэматыкі і паралельна цікавіўся філасофіяй. У свой час набываў усе навінкі, з камандзіровак кнігі чамаданамі вазіў. Цяпер, калі бібліятэка засталася без гаспадара, няма сэнсу трымаць яе ў кватэры. Шмат універсітэцкіх выкладчыкаў, якія сваё адпрацавалі. Зрок сапсаваўся —

Усе супрацоўнікі «Букініста» адзначаюць прыцягальнасць крамы. Кажуць, у параўнанні са звычайнымі яна больш жывая. Кнігі тут ніколі не стаяць на паліцах «мертвым грузам». Асартымент аднаўляецца штодзень: каля 300 штук прыносяць, 150—200 прадаецца. Калі тры месяцы тавар застаецца незапрабаваным, яго вяртаюць уладальніку.

За 113 гадоў цана на М. В. Гоголя з 4 капеек вырасла да 35 рублёў.

— Нечытаючых людзей няма ні сярод здатчыкаў, ні сярод пакупнікоў, — кажа **загадчыца кнігарні Вольга ЛАПЦЁНАК**. — Думаецца, кніжкі нясуць толькі дзеля грошай? Гэта не заўсёды выгадна, дарэчы. Ёсць у нас квітанцыі і на 400 рублёў, але ёсць і на шэсць. Камусьці проста шкада выкідаць у макулатуру, камусьці дома сумна. Шмат адзіночкі ў нашай чарзе. Яны пакуль пастаяць, перазнаёмяцца і пагавораць пра тое-сёе.

Нясіце беларускае

Разабраўшыся са здатчыкамі, Ірэна Францаўна ўцягвае мяне ўглыб гандлёвай залы — да яе любімых вітрын з антыкварыятам.

— Я марыла быць побач з кнігамі з самага дзяцінства. У бібліятэцы была запісаная на двух абанементах, пастаянная бегала ў кнігарню, дзе працавала мама маёй сяброўкі. Дома такі запал да чытання падтрымлівалі, але не былі ўзрадаваныя маімі планами паступаць у тэхнікум на кніжнага таваразнаўца. Хацелі, каб я ва ўніверсітэце вучылася. Дзеля мары прыйшлося падмануць маму і сказаць, што іспыты ў ВДУ я праваліла, — усміхаецца суразмоўніца. — Пасля ўсё роўна скончыла гістфак БДУ, але ўжо сорок гадоў працую ў кніжным гандлі — «Светач», «Мастацтва», «Вянок», «Букініст». Самы цікавы перыяд работы быў у «Вянку» з антыкварнымі выданнямі XVIII—XIX стагоддзяў. Цяпер такія экзэмпляры прыносяць рэдка, але паказаць ёсць што...

Жанчына адкрывае шклянныя дзверцы і дастае важкі фаліант. «Р. Браунс. Царство минералов» значыцца на вокладцы. Акуратна гартаем пажоўклыя старонкі

і заўважаем каляровыя ілюстрацыі — нядрэнна для выдання 1906 года. Праўда, цана кусаецца — 1200 рублёў.

«Як у букіністым разлічваецца кошт кніг?» — пытанне, якое хвалюе многіх.

— У нас ёсць каталог з цэнамі на момант выдання, ад яго і адштурхоўваемся. Зразумела, ўлічваем узрост кнігі, стан, курс долара. Нічога звышнатуральнага.

Хаваючы адзін рарытэт, Ірэна Францаўна следам дастае іншы. «Сочинения» Р. П. Данілеўскага 1872 года з аўтографам аўтара. Маюцца тут і «Минские епархиальные ведомости» стогадовай даўніны.

— Разыходзяцца яны хутка — на падарункі. Увогуле, беларускай літаратуры нам не хапае. Сёння, напрыклад, аніводнага спіса з ёй не было. Некаторыя думаюць, што гэта не запатрабавана. Хоць моладзь пастаянна круціцца каля палічак з нашымі аўтарамі. У топе — творы Святланы Алексіевіч. Забіраюць як навейшыя на рускай мове, так і беларускамоўныя выданні 90-х.

Беларускі «куток» у літаральным сэнсе такім і з'яўляецца. Во-

ка чапляецца за шэрую «Памяць». Тры кнігі — Брэст, Чавускі і Мядзельскі раёны.

— На такія ў нас нават замовы бываюць. Мінчане хочуць мець дома кнігу пра малую радзіму.

Рухаемся далей. На паліцах з дзіцячай літаратурай — адразу па некалькі аднолькавых кніг пра Гары Потэра. «Размятуць, не паспееце маргнуць!» Вялікі аддзел сучаснай фантастыкі і фэнтэзі акупавалі маладыя, да яго не падступіцца. Непадальку ляжаць некранутыя (нават у плёнцы!) раманы Віктара Пялёвіна апошніх гадоў. Толькі каштуюць яны рублёў на 10 танней, чым у звычайнай краме.

Калі класікі — ні душы.

— Але пазбавіцца ад яе мараць многія. Праўда, прымаем мы не ўсё. З задавальненнем бяром кнігі маскоўскіх выдавецтваў 50—70-х гадоў. Якасная папера, бездакорная рэдактура, цікавыя ілюстрацыі і... невялікі тыражы, — распісвае пажаданы тавар Ірэна Францаўна. — Рускую класіку рэгулярна купляюць замежныя студэнты, каб вывучыць мову. Бывае, нават цэлымі групамі да нас прыходзяць і выносяць цэлымі паліцамі. Нашых студэнтаў знойдзеце каля вучэбнай літаратуры. Тэхніка, матэматыка, фізіка, філасофія, гісторыя — вось, што ім трэба. Мы знаходзімся побач з БДУІРам і БНТУ, таму і стараемся складаць асартымент у адпаведнасці з іх пажаданнямі. Той жа новы «Даведнік канструктара-машынабудуўніка» Анур'ева ў трох кнігах каштуе не менш за 300 рублёў, у нас — 10—15. Згадзіцеся, выгадна?

Ганна КУРАК, фота аўтара.

Ролікі TED загуцаць на беларускай мове

З англійскай мовы на беларускую перакладаюць ролікі сусветна вядомай канферэнцыі TED вучні 23-й мінскай гімназіі, прадзіраючыся праз складанасці тэрміналогіі, каб зрабіць беларускую мову яшчэ больш вядомай у свеце.

Дзевяцікласнікі Піліп Асюк, Мірон Вітушка і адзінаццацікласніца Амеля Шчарбіна ўзяліся за пераклад на беларускую мову адукацыйных ролікаў знакамітай канферэнцыі TED, а менавіта ролікі TED ED — кароткія (працягласцю каля чатырох хвілін) адукацыйныя відэаўрокі на самыя разнастайныя тэмы. Прычым ролікі абралі для сябе не самыя простыя. Мірон Вітушка, напрыклад, перакладаў ролік на тэму «Чаму мы плачам? Тры тыпы слёз». Прызнаецца, што самым складаным для яго было знайсці адпаведнікі ў беларускай мове для няпростых англійскіх тэрмінаў, але хлопец справіўся — яго работа была ўхвалена рэдактарамі TED, і цяпер беларускую мову можна выбраць сярод іншых моў свету пры праглядзе перакладзеных ролікаў на сайце TED.

Па словах **дырэктара 23-й гімназіі Ірыны ПАСЮКЕВІЧ**, такая ўключанасць вучняў у выкананне вялікай і адказнай справы — добры педагагічны прыём. Вучні вызваліся зрабіць гэтыя пераклады з уласнай ініцыятывы, а персанальная зацікаўленасць — найлепшая матывацыя ў вучобе.

Рух TED (папулярны фармат інтэлектуальных канферэнцый, абрэвіятура ад Technology, Entertainment, Design — тэхналогія, забава, дызайн) становіцца ўсё больш вядомай і ў Беларусі: штогод у нашай краіне ладзяцца вялікія канферэнцыі TEDx, на якіх выступаюць вядомыя беларусы і запрашаныя госці.

Сёлета фармат TED дойдзе і да беларускіх старшакласнікаў — у маі 2019 года пройдзе вялікая канферэнцыя TEDxYouth@Minsk, дзе выступяць дзесяць фіналістаў Рэспубліканскага конкурсу velcom YOUTH, які зраз праходзіць пры падтрымцы Міністэрства адукацыі Беларусі і арганізатараў канферэнцыі TEDxMinsk па ініцыятыве velcom. Вучні 10-х і 11-х класаў зараз рыхтуюць свае праекты ў трох кірунках: тэхналогія, культура і інклюзія. Пра вынікі свайго праекта ім трэба расказаць у фармаце кароткага відэароліка, а сам конкурс цалкам праходзіць на беларускай мове.

Дырэктар Галоўнага інфармацыйна-аналітычнага цэнтра Міністэрства адукацыі Павел ЛІС падкрэслівае: «У праекце velcom YOUTH ад беларускіх старшакласнікаў патрабуецца далёка не самае простае — агучыць ідэю, якая зможа змяніць свет да лепшага. Потым школьнікам прапанавалі аправаць свае веды ў сферы публічных выступленняў, навыкаў прэзентацыі, стварэнні і рэалізацыі праектаў. Адукацыйная частка праекта была рэалізаваная з дапамогай сучасных інфармацыйных тэхналогій — навучальны кантэнт і цяпер даступны ўсім ахвотным».

Надзея НІКАЛАЕВА.

Кішэнны Колас абыдзецца ўсяго ў 3,5 рубля.

раздрукавання на прынтары ці напісанья ад рукі. У кагосьці яны вялікія — на некалькі старонак, у кагосьці сціплыя — умяшчаюцца ў некалькі радкоў. Спрабую зазірнуць у іх: мужчына з элегантна павязаным шалікам прапановае замежную літаратуру на мове арыгінала, бабуля ў пухавай хустцы мае скарб у сотню кніг, якія можна аб'яднаць пад назвай «альтэрнатыўная медыцына», зусім юная дзяўчынка спрабуе здаць савецкую класіку, якая была выдадзена гадоў за дваццаць да яе нараджэння.

Маладая жанчына ў пухавіку працягвае невялічкі спіс. Другая прыёмшчыца — **Ірэна ГАЎРЫЛЬЧЫК** — працягаецца па ім вачыма і канстатуе:

— Па Бенджаміне Споку (амерыканскі педыятр і пісьменнік. — **Аўт.**) зараз дзяцей ніхто не выходвае. Навейшага нічога няма?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)